

ترجمان مفاهیم و ارزش‌ها در نگرش معماری ایرانی و مبانی هنرشناسی نقوش، الگو و موتیف

تورج جلیلی^۱، احمد رضا کابلی^۲، سید محمد رضا طاهریان قهفرخی^۳

۱- دکترای تخصصی معماری، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد ماهشهر

۲- دانشجوی دکتری معماری، مدیر گروه معماری دانشگاه آزاد ماهشهر

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد ماهشهر

چکیده

انسان همواره از نقوش و تصاویر برای بیان مقصود و یا برداشت خود از عالم استفاده کرده است. در این میان هر فرهنگ و تمدن به علل گوناگون نقوشی خاص و منحصر به فرد را برای بیان مقاصد خود به کار برده اند. این تصاویر عاملی مهم در شناخت روحیات، دین، فرهنگ، عادات و دلبستگی اقوام مختلف در طول تاریخ بوده است. در معماری ایرانی بخش اعظمی از فرهنگ تصویری و هنری ایران (از دیرباز تا کنون) مربوط به مجموعه آثار تجسمی است که در وابستگی و تعامل با معماری و محیط شکل گرفته است. هنر ایرانی متأثر از مبانی فکری ایرانی، هنری مفهومی است. اشتراک در مبانی فکری و تلاش برای حفظ و انتقال اصول و معیارهای هویت ایرانی به زبان و بیان هر دوره موجب پیوستگی هویتی در آثار دوران گذشته شده است. لذا پژوهش حاضر در پی آن است که مفاهیم نقش، متیف و الگو را با مفاهیم مرتبط با آن‌ها، که گاه دارای مشابهت و همپوشانی نیز مورد مطالعه قرار داده و نقش متمایز آن‌ها را نسبت به دیگر مفاهیم مطروحه در حوزه معماری مشخص سازند.

کلید واژه: نقوش، الگو، متیف، معماری ایرانی

● مقدمه

هنرهای سنتی گوناگون ایران را می‌توان بازنمایی معنایی واحد در صور گوناگون دانست، همه آن‌ها به مفاهیمی مشترک دلالت دارند که آمیزه‌ای از باورهای ایرانی و اسلامی است. زبان این هنر‌ها نمادین است و هنرمند در اثر خود با ابزار تمثیل متناسب با هر هنر سخن می‌گوید. هنر معماری را باید جایگاه تجلی نمادها و الگوها در هنر ایران دانست. توجه به مفهوم